

forsøg på at skrive noget sammenhængende om bogen, men afslutningen er mest interessant i relation til Ingolds eget provokerende forsøg på at gentænke sammenhængen mellem mennesker og deres landskab og miljø ud fra et fænomenologisk grundlag. Det mest spændende ved bogen, som Ingold også lader ane, er dens mangel på sammenhæng. Dens modsætninger giver en del stof til eftertanke.

*Kenneth R. Olwig
Sveriges Lantbruksuniversitet
Institutionen för landskapsplanering, Alnarp*

Jesper Olesen: Børn som tv-seere. København: Gyldendal 2000. ISBN 87-00-48678-7. Pris: uoplyst.

Når børn ser tv og video sammen, møblerer de om. Væk med sofa, stole og kaffebord. Ind med madrasser, dyner og puder, så der kan hoppes, løbes rundt, puttes, skubbes, snakkes og reageres, mens oplevelserne står på. At se videofilm eller tv er ikke blot et spørgsmål om indhold i film eller udsendelse. Sammenhængen mellem mediet og rummets muligheder for udfoldelse er afgørende for det sociale sam-vær, en videoaften blandt udvalgte kammerater er. Der er lyd og bevægelse på medier og børn, mens det sker. Mulighederne for kropslig og fysisk aktivitet er en væsentlig del af oplevelsen og samtidig et værn mod de frygteligste gys. Børn bruger medier med kroppen. Det er en måde at tackle dem og det uhyggelige på, de selv har udviklet, og som skaber en beskyttende distance til de værste gys. De ser det selv som en væsentlig kompetence.

Men i familiens skød betragtes denne måde at bruge medier på som barnlig, ukoncentreret og forstyrrende. En adfærd, der skal aflægges. Når børn ser tv eller video sammen med forældre og søskende, sker det i sofa eller på stole omkring sofabordet. En scenografi, der vanskeliggør kropslig aktivitet. Det handler om at koncentrere sig om det udsendelses-indhold, der kan være potentielt udviklende, dannende og formøjende. Bevægelse og med-snakkeri betragtes som obstruktion. De kompetencer og beskyttelsesstrategier, børn selv har udviklet, bliver umulige at praktisere i familiernes rum.

For voksne står børns mediebrug i fremtidens tegn. For børn giver brugen af medier titler, kneb og erfaringer, de har brug for, når de skal hævde sig i hverdagens kammeratskabssammenhænge. To forskellige blik, to

forskellige interesser i det samme fænomen, som krydser klinger, når det gælder børn og deres måder at bruge medier på. Det fokuserer Jesper Olesens ph.d-afhandling *Børn som tv-seere* på. Forfatteren (f. 1964) er cand. com. fra RUC (1990) og nu forskningsadjunkt ved Center for Kultur-studier, Syddansk Universitet. *Børn som tv-seere* placerer sig som del af en moderne barn-domsforskning, hvor børn ikke længere kun betragtes som passive modtagere, ofre for vil-kår og udvikling, men også som aktører, der aktivt tager vilkår og muligheder i brug på egne måder. Det er mediernes sociale betydning for børn selv, der interesserer Jesper Olesen. Derfor spørger han ikke, hvad tv gør ved børn, men derimod, hvad børn bruger tv/video til. Grundlaget for hans arbejde er derfor ikke en udviklingsmodsatning mellem børn og voksne, men en lighed: „I denne bog vil jeg altså gå ud fra, at børn bruger medier i deres hverdags-liv på samme måde som voksne, men inden for rammerne af barndommen. [...] Jeg vil derfor undersøge børn som publikum i det dobbelte lys, at de både er betydnings-skabende aktører og underlagt et sæt af generationelle bestemmelser, der har en tendens til at placere dem i underordnede seerpositioner.“ (s. 10).

Det er der kommet en spændende, velskrevet og tankevækkende bog ud af. Den bygger på en mindre kvalitativ undersøgelse af, hvordan en gruppe børn i alderen 10-12 år ser tv og video i to forskellige sociale sammenhænge: i familien og i kammeratskabsgruppen. Jesper Olesen har været observerende gæst ved børnenes egne videoaftner, deltaget i familiernes tv-aftner og har derudover lavet kvalitative interview med både børn og voksne. Materialet er ikke stort nok til at være generelt repræsentativt, men sat ind i en forskningssammenhæng, hvor andre typer af undersøgelser bakker op, skaber det et væsentligt grundlag, der kan bygges videre på.

Jesper Olesen viser, hvordan børns mediebrug i kammeratskabssammenhænge styres af deres eget fortolkningsfællesskab. Her knyttes kompetencer til kropslighed og teknisk snilde, erfaring til viden om titler, særlige scener og teknikker. Det hele spiller en vigtig social rolle i børnenes indbyrdes forhandlinger og hierarkier i hverdagen.

I familiesammenhænge sættes denne selvstændighed ud af kraft. Her er det familiens, det vil sige forældrenes fortolkningsfællesskab, der bliver styrende for mediebrugen og for den forståelse af erfaring og kompetence,

der knyttes til den: „I kammeratskabskonteksten betjener børnene sig af en definition på kompetence, der sætter pris på kropslig og teknisk beherskelse. Den form for kompetence har jeg kaldt ‘snilde’. Snilde er kendetegnet ved en tæt sammenhæng mellem idé og udførelse. Den forudsætter således ikke mange års opsparing af kulturel kapital, men dog en hel del øvelse. Til gengæld tager børnene i denne kontekst både direkte og indirekte afstand fra en kompetenceopfattelse, der knytter sig til læring, dannelse og åndeligt udbytte. [...] Børns mediebrug tolkes som et spørgsmål om kompetence i begge kontekster. Der er imidlertid langt fra enighed mellem familien og kammeratskabsgruppen om, hvilken kompetenceopfattelse, der er gyldig. Den kropslige beherskelse og tekniske snilde, som præger mediebruget blandt kammerater, betragtes generelt som barnlig af voksne. Børn reserverer derfor udfoldelsen af denne form for kompetence til, når de er sammen med deres kammerater. [...] I familien møder børnene en kompetenceopfattelse, der er snævert forbundet med læring og dannelse. En af implikationerne ved den kompetenceopfattelse er, at resultaterne udskydes til fremtiden. Læring og dannelse kan først omsættes i praksis og udløse social anerkendelse på et tidspunkt efter barndommen.“

Bogen giver et helt nyt perspektiv på den almene diskussion om børn, medier og beskyttelse. I hele deres sanselige, kropslige tilgang til oplevelserne udvikler børn nogle distanceskabende midler, som beskytter. Netop disse midler nedbrydes af den adfærd, vi som forældre fordrer i forhold til mediet.

Man kan diskutere metoder og analyser i Jesper Olesens arbejde, som i alle andre. Men det dobbeltblik på fornøjelse, frihed, erfaring og kompetence, han åbner for sin læser, og de ligheder mellem børn og voksne som tv-seere, han skitserer, bringer forskningen både i barndom og i børnekultur et skridt videre.

Beth Juncker
Danmarks Biblioteksskole
p.t. Danmarks Humanistiske Forskningscenter